

**Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne
Panu dr. Mauro Arturo Rivera León**

Zgodnie z pismem z dnia 14 listopada 2024 roku, zawierającym informację o powołaniu mnie przez Radę Naukową Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na członka komisji w postępowaniu habilitacyjnym **Pana dr. Mauro Arturo Rivera León** i powierzeniu mi funkcji recenzentki, przedkładam niniejszą recenzję. Przedstawiam w niej ocenę osiągnięć Habilitanta dokonaną z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r., poz. 742, t.j. ze zm.).

Na wstępie stwierdzam, że Pan dr. Mauro Arturo Rivera León uzyskał stopień doktora w zakresie nauk prawnych na Uniwersytecie Compułtense w Madrycie na podstawie rozprawy pt. *La legitimación en la acción de inconstitucionalidad y la controversia constitucional Mexicana: en studio comparado*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. Javiera Garrcia Roca i prof. dr Diego Valadés Riosa (spełnienie warunku określonego w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy).

1. Ocena osiągnięć naukowych Pana dr. Mauro Arturo Rivera León

Ocena osiągnięć naukowych Habilitanta stosownie do wymagań ustawowych została dokonana na podstawie analizy jego publikacji oraz dokumentów zapisanych na nośniku elektronicznym.

1.1. Ocena monografii

Habilitant wskazał jako osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, o którym mowa w punkcie 2 art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca

2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, monografię pt. *Supermajorities in Constitutional Courts*, Routledge, London – New York 2024, ss. 241, ISBN 978-1-032-59969-4, DOI: 10.4324/9781003458272, wydaną przez wydawnictwo, które było ujęte w 2024 r. w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe (poziom II – 200 punktów), sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a) ustawy.

W ramach oceny monografii zostały uwzględnione kwestie wyboru jej tematu, zastosowanej w niej systematyki i doboru metod badawczych, zakresu wykorzystania aktów prawnych i piśmiennictwa naukowego. Dokonując merytorycznej oceny treści monografii odniesiono się do znaczenia wyników przeprowadzonych badań dla nauki i praktyki stosowania prawa, w celu stwierdzenia, czy recenzowana monografia wnosi znaczny wkład w rozwój nauk prawnych.

1.1.1. Wybór tematu monografii

Tytuł przedstawionej do recenzji monografii *Supermajorities in Constitutional Courts*, już *prima vista* budzi zainteresowanie, ale również pewne wątpliwości, zwłaszcza jako temat monografii przedkładanej w postępowaniu habilitacyjnym. Reguły większości głosów obowiązujące w orzecznictwie sądów konstytucyjnych i ogólnie w orzecznictwie sądowym obejmują, przynajmniej z pozoru, stosunkowo wąski i drugorzędny krąg zagadnień proceduralnych. Okazuje się jednak, na co wskazuje treść monografii, że analiza unormowań, praktyki i teoretycznych aspektów funkcjonowania reguły kwalifikowanej większości głosów w konfrontacji z regułą zwykłej (prostej) większości, ujawnia – zwłaszcza w ujęciu komparatystycznym – problemy prawne i polityczne istotne dla racjonalnej kontroli sądowej konstytucyjności obowiązującego porządku prawnego. Autor monografii przytacza na wstępie jedną z możliwych definicji sądu konstytucyjnego (*constitutional court in abstracto*), niezależnie od nazwy tego sądu w konkretnym systemie konstytucyjnym. Sąd konstytucyjny jest ustanowionym konstytucyjnie niezależnym organem państwowym, którego głównym zadaniem (*central purpose*) jest obrona normatywnej nadrzędności prawa konstytucyjnego wewnątrz porządku prawnego. Jeżeli zważy się, że ten organ sądowy (w Polsce Trybunał Konstytucyjny) może unicestwić wolę demokratycznie wybranego parlamentu, co *eo ipso* włącza tego rodzaju magistraturę sądową w sferę polityki, trudno nie uznać reguł większości głosów warunkujących zdolność decyzyjną sądu za – jak to określa Autor – „intrygujące zagadnienie” (s. 3). Do rozważań teoretycznych skłania także praktyka konstytucyjno-sądowa, którą Autor przedstawia na dostatecznie reprezentatywnym tle prawno-porównawczym, dlatego

instytucja kwalifikowanej większości głosów zasługuje na większą niż dotychczas uwagę jako zagadnienie zarówno doniosłe pod względem prawnym jak i politycznym. Wybór tematu monografii należy zatem uznać za trafny, spełniający kryterium ważności i aktualności.

Należy też zaznaczyć, że monografia została napisana na podstawie badań przeprowadzonych w ramach realizacji projektu badawczego pt. *Qualified majorities in counter-majoritarian mechanisms: Towards a new theory of supermajorities in judicial review*”, finansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego/Norway Grants na lata 2014-2021 i realizowanego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w okresie od 1 października 2021 r. do 30 kwietnia 2024 r.

1.1.2. Struktura monografii

Monografia składa się z trzech części, racjonalnie systematyzujących jej zawartość treściową. W ramach tych części Autor wyodrębnił siedem rozdziałów (w ich ramach 24 podrozdziały oraz kilkadziesiąt mniejszych jednostek systematyki). Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający, natomiast rozdział siódmy zawiera wnioski (*Conclusions*), ujęte w trzech podrozdziałach. Ponadto monografia zawiera załącznik (*Appendix*), wykaz literatury i indeks rzeczowy.

W części pierwszej, teoretycznej, Autor przedstawił pojęcie i rodzaje „większości głosów” oraz ich reguł w różnych systemach konstytucyjnych, funkcję *quorum*, a także historyczny zarys rozwiązań legislacyjnych i poglądów doktryny na temat instytucji większości kwalifikowanej.

Część druga, która odnosi się do praktycznych aspektów stosowania większości kwalifikowanej, zawiera rozważania dotyczące jej historycznych uwarunkowań oraz posługiwania się nią od drugiej dekady ubiegłego stulecia do czasów współczesnych w orzecznictwie sądów amerykańskich (w stanach Ohio, Północna Dakota i Nebraska) oraz w orzecznictwie pierwszego w historii Sądu Konstytucyjnego działającego w Czechosłowacji w latach 1920–1938. W zakresie unormowań współczesnych, obecnie obowiązujących, Autor przedstawił oryginalne uregulowania i funkcjonowanie w praktyce reguł większości głosów w sądownictwie konstytucyjnym Peru, Republiki Czeskiej, Meksyku, Republiki Dominikany oraz Polski i Gruzji, w tych dwóch ostatnich państwach określając unormowanie kwalifikowanej większości jako „nieliberalne” (*illiberal supermajorities*).

APK

Część trzecia zawiera pogłębioną, komparatystyczną analizę prezentowanych wcześniej zagadnień. Sposób przedstawienia zagadnień dotyczących teoretycznych aspektów reguł większości kwalifikowanej, podstaw prawnych tych reguł oraz wpływu większości kwalifikowanej na funkcjonowanie trybunałów konstytucyjnych ma wyraźnie problemowy charakter, w porównaniu z bardziej deskrypcyjnymi poprzednimi częściami, chociaż niepozbawionymi też fragmentów analitycznych. Całość rozważań kończą wnioski ujęte w rozdziale siódmym, obejmujące główne ustalenia, określenie szerszych implikacji oraz wskazania kierunków dalszych badań.

Układ treści w wewnętrznej strukturze monografii, jej poszczególnych częściach i rozdziałach zapewnia ciągłość rozważań i nie nasuwa zastrzeżeń. Powrót w części trzeciej do zagadnień sygnalizowanych w części drugiej nie jest przejawem zbędnych powtórzeń, lecz odzwierciedla jej prawnoporównawczą rolę, empirycznie uzasadnioną ekspozycją zagadnień, analizowanych „dogmatycznie” w części trzeciej zawierającej ostateczne konkluzje.

1.1.3. Hipotezy badawcze i zastosowane metody badań

We Wstępie (pierwszym rozdziale) monografii Autor nie sformułował jej głównych hipotez badawczych, ale można je ustalić na podstawie treści monografii, konsekwentnie przeprowadzanych w niej wywodów oraz dobrze uzasadnionych wniosków zawartych przede wszystkim w rozdziale siódmym, a także wielu trafnych konstatacji ujętych w całej części trzeciej pracy. Autor przedstawiając różne sposoby określenia przez ustawodawcę reguł większości kwalifikowanej dowodził, że mają one istotny wpływ na kontrolę konstytucyjności krajowego ustawodawstwa. Wybór tych metod, a zwłaszcza określenie progów większości kwalifikowanej oraz podstaw ich obliczania mogą ułatwiać osiągnięcie konsensusu, ale też prowadzić do paraliżu sądu konstytucyjnego.

Pod względem metodologicznym treść książki odpowiada podstawowym standardom przewidzianym dla analizy prawniczej („dogmatycznej”) w obrębie tzw. szczegółowych dyscyplin prawnych. Uwzględnia też założenia metodologii właściwej nauce prawa konstytucyjnego. Analiza tytułowej instytucji procesowej dokonana w aspekcie historyczno-porównawczym, uwzględniająca prawne i polityczne uwarunkowania sądownictwa konstytucyjnego, zweryfikowane empirycznie w konfrontacji z praktyką, pozwoliła Autorowi wnikać głębiej w genezę, kształtowanie się i strukturę reguł rozstrzygania kwestii prawnych większością kwalifikowaną. Autor prawidłowo posługiwał się przy pisaniu monografii nie tylko metodą dogmatyczną, historyczną i prawnoporównawczą, ale też zastosował metodę

ilościową, badając wpływ większości kwalifikowanych na działalność sądów. Skorzystał również z metody socjologicznej, przeprowadzając wywiady z sędziami i prawnikami sądowymi.

1.1.4. Merytoryczna ocena monografii

Recenzowana monografia jest pierwszym, całościowym i kompetentnym studium zagadnień, dotychczas rozproszonych w publikacjach przyczynkowych lub marginesowo sygnalizowanych w monografiach i komentarzach z zakresu prawa konstytucyjnego i innych szczegółowych subdyscyplin prawnych. W polskiej literaturze prawniczej, która w recenzowanej monografii występuje w skromnym zakresie, już w 90. latach ubiegłego stulecia wskazywano na niedookreślenie takich kategorii pojęciowych jak większość zwykła, prosta, kwalifikowana, względna, bezwzględna, ważona oraz związane z tym nieporozumienia i kontrowersje. Problematyka większości głosów pozostawała jednak na marginesie rozważań teoretycznych aż do początku bieżącego stulecia, lecz zainteresowanie nią doktryny było wciąż niedostateczne. Autor książki miał więc możliwość wypełnienia luki naukowej podejmując próbę zdefiniowania wspomnianych nieostrych i różnie pojmowanych terminów, użytecznych nie tylko w sferze działalności judykatury konstytucyjnej, ale również w działalności sądownictwa międzynarodowego i krajowego w sprawach karnych, cywilnych, dyscyplinarnych i innych. Autor nie zdecydował się na skorzystanie z tej możliwości koncentrując uwagę badawczą na regułach większości kwalifikowanej w postępowaniu przed sądami (trybunałami) konstytucyjnymi, zgodnie z tytułem i celem recenzowanej monografii. Odrębność problematyki reguł głosowania analizowanej w teorii prawa konstytucyjnego polega na wyjątkowo mocnym powiązaniu z problematyką należącą do sfery zainteresowania politologii. Apolityczność bowiem sądu konstytucyjnego w praktyce wydaje się nieosiągalnym ideałem, co Autor najwyraźniej dostrzega, choć nie eksponuje. Dążenie do „opanowania” składu sędziowskiego w sądzie konstytucyjnym jest cechą każdego stronnictwa politycznego, zwłaszcza wtedy, gdy zachodzą nikłe szanse, aby uzyskać większość parlamentarną w demokratycznych wyborach. Od lat 60. ubiegłego stulecia sądy konstytucyjne w niektórych państwach, podobnie jak Sąd Najwyższy w USA, uczestniczą w sporze ideowym i politycznym, a w tego rodzaju konflikcie nie istnieje *locus neuter*, czyli pozycja „bezstronnego sędziego”, neutralnego obserwatora. Autor książki analizując polityczne kontrowersje wokół reguł większości kwalifikowanej w kilku państwach stara się zachować obiektywizm w odniesieniu do sytuacji w Polsce, ale nie ukrywa też swoich preferencji politycznych. Treść książki zasługuje na pozytywną ocenę, zarówno ze względu na sposób przedstawienia genezy

i kształtowania się reguł większości kwalifikowanej jak i prawoporównawczej metody uzasadniania wyższości instytucji większości kwalifikowanej nad większością zwykłą w orzecznictwie sądów konstytucyjnych.

Można zauważyć, że wyraz „supermajority” nie jest neologizmem w języku prawniczym, z pewnością jednak zasługuje na zdefiniowanie, zwłaszcza, że nawet pojęcie zwykłej większości (*simple majority*) nie jest bezdyskusyjne. Być może, gdyby Autor w kwerendzie źródłowej sięgnął w szerszym zakresie do polskiej literatury prawniczej, kwestie terminologiczne znalazłyby więcej miejsca w rozważaniach o typach progów większości (*Types of Decision-Making Threshold*, s.12).

W sposób klarowny Autor wyjaśnił natomiast znacznie *quorum*, w relacji do pojęcia większości głosów, natomiast mniej przekonująco przedstawia się drugi „komponent” reguł głosowania. Jest nim obok progu większości (*threshold*) liczba lub procent głosujących stanowiących podstawę ustalenia (obliczenia) progu większości (*multiplicand*). Ta podstawa może być – zdaniem Autora – „względna” lub „bezwzględna”. Wydaje się jednak, że można tymi przymiotnikami wyróżnić dwa rodzaje większości, a nie podstawę ustalenia tej większości. Cytując wypowiedź A. Vermeule’a z 2007 r. (s. 16) na temat doniosłości funkcji *quorum* i wspomnianych *multiplicands* (termin nie występuje w takim znaczeniu w żadnym słowniku prawniczym, a także powoływanym w przypisie 33 na s. 16 artykule Jonathana Nasha). Autor nie zauważył, że ponad dziesięć lat wcześniej podobną wypowiedź zamieszczono w polskiej literaturze prawniczej (Romuald Kmiecik, *O pojęciu „większości głosów”*, „Państwo i Prawo” 1996, nr 1) i podkreślono tam znaczenie podstawy ustalania większości w przypadku większości względnej i bezwzględnej. Być może lepsza znajomość polskiej literatury prawniczej ułatwiłaby Autorowi zajęcie własnego stanowiska w kwestii wykładni art. 190 ust. 5 Konstytucji RP, do której nawiązuje w monografii referując w rozdz. 4 (część II) konflikt interpretacyjny w Polsce w kontekście „groźby sądowego paraliżu” w latach 2015-2016 (s. 133), a szerzej w rozdz. 5 (część III, s.162 i n.). Trafnie natomiast wskazuje Autor na funkcję reguł większości kwalifikowanej jako broni w walce politycznej (*supermajorities as weapon*, s. 170), także w polskich warunkach (s. 171-173).

Empiryczna analiza systemów konstytucyjnych kilku państw skłoniła Autora do wyodrębnienia dwóch typów większości kwalifikowanej: większości „decyzyjnej” i większości „deferycyjnej”, wymaganej dla uchylecia niekonstytucyjnych przepisów ustawowych (s. 144 i n.). Szczegółowe ustalenia Autora dotyczące zróżnicowanych unormowań w zakresie reguł większości głosów w orzecznictwie sądów konstytucyjnych mogą z pewnością okazać się

przydatne w pracach legislacyjnych nad nową ustawą o organizacji i trybie postępowania przed polskim Trybunałem Konstytucyjnym lub nowelizacją ustawy obecnie obowiązującej, a być może także nad zmianą art. 190 ust. 5 Konstytucji RP.

W sposób przekonujący Autor udowodnił tezę, w myśl której rozstrzygnięcia sądów konstytucyjnych powinny uwzględniać w swej warstwie proceduralnej reguły kwalifikowanej większości głosów, co nie przesądza o sposobie pojmowania *de lege lata* wyrażenia „większości głosów” w art. 190 ust. 5 Konstytucji RP, zwłaszcza w konfrontacji z innymi unormowaniami *de lege lata* (np. art. 113 Konstytucji RP).

Pod względem merytorycznym monografia zasługuje na wysoką ocenę i świadczy o dojrzałości badawczej Autora. Przedstawił w niej istotne kwestie prawne, wykazując się znajomością uregulowań zawartych w aktach prawnych wybranych państw oraz analizując orzecznictwo ich sądów konstytucyjnych. Sformułował i właściwie uzasadnił wnioski końcowe.

1.1.5. Ocena dotycząca formalnych aspektów monografii

Autor oparł swoje ustalenia na bogatym materiale źródłowym, obejmującym akty prawne i orzecznictwo sądowe oraz obszerny zestaw piśmiennictwa naukowego, składający się z ponad 350 pozycji. Szkoda tylko, że w stosunkowo skromnym zakresie jest w nim reprezentowany dorobek przedstawicieli polskiej doktryny prawniczej w zakresie prawa konstytucyjnego, który na pewno zasługuje na docenienie i powinien być szerzej uwzględniony, zwłaszcza, że Habilitant posługuje się też językiem polskim, a postępowanie habilitacyjne jest przeprowadzane na polskiej uczelni. Można też wyrazić nadzieję, że recenzowana książka zostanie wydana również w polskiej wersji językowej, a w takim przypadku wzbogacenie jej poprzez wykorzystanie prac polskich konstytucjonalistów oraz poszerzenie rozważań dotyczących polskich przepisów i praktyki konstytucyjnej byłoby niezbędne.

Wartościowym uzupełnieniem zawartości monografii jest zamieszczony na końcu załącznik zawierający informacje dotyczące gromadzenia danych i zastosowanych w tym zakresie metod. Można było jednak wzbogacić go o odpowiednio usystematyzowany wykaz powoływanych aktów prawnych i orzecznictwa sądowego. Pozytywnie należy ocenić sporządzenie i załączenie indeksu rzeczowego.

Język prawniczy monografii jest komunikatywny, wywody są prowadzone w sposób uporządkowany, respektujący zasadę wynikania. Dotyczy to zarówno warstwy deskrypcyjnej, jak też rozważań o charakterze komparatystycznym i teoretycznym dotyczących różnych problemów prawa konstytucyjnego oraz praktycznych aspektów jego stosowania.

Nie nasuwają też zastrzeżeń kwestie redakcyjne, w tym także sposób redagowania zarówno przypisów źródłowych jak również licznych przypisów dygresyjnych, uzupełniających zasadniczy tekst monografii wartościowymi komentarzami i dodatkowymi informacjami.

1.1.6. Podsumowanie oceny monografii

Przedstawione wyżej uwagi prowadzą do stwierdzenia, że oceniana monografia spełnia kryteria wartościowej dysertacji naukowej. Zawarte w monografii wnikliwe analizy uregulowań prawnych i orzeczeń sądowych, oryginalne wnioski i postulaty *de lege ferenda* są podstawą oceny, iż monografia pt. *Supermajorities in Constitutional Courts* stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, zatem spełnia warunek określony w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

1.2. Ocena pozostałego dorobku naukowego Pana dr. Mauro Arturo Rivera León

Pozostały dorobek naukowy Pana dr. Mauro Arturo Rivera León został przedstawiony na nośniku elektronicznym (pendrivie). Na ten dorobek składają się 64 publikacje: 4 monografie, w tym dwie współautorskie, oraz 60 artykułów i rozdziałów w monografiach wieloautorskich. Monografie (oprócz anglojęzycznej monografii przedstawionej jako główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym) zostały opublikowane w języku hiszpańskim, w którym została też opublikowana większość (45) pozostałych prac. Habilitant jest autorem 15 prac opublikowanych w języku angielskim i 2 w języku polskim. Dokonał również tłumaczeń na język hiszpański 8 artykułów opublikowanych w językach angielskim, polskim, niemieckim i włoskim.

W autoreferacie Pan dr. Mauro Arturo Rivera León wskazał cztery główne obszary badawcze, w ramach których powstawały jej prace naukowe: problemy proceduralne sądownictwa konstytucyjnego, relacje zachodzące między sądową kontrolą konstytucyjności prawa i demokracją, lingwistykę prawniczą oraz problemy dotyczące poprawek konstytucyjnych, w szczególności skutków przyspieszenia ich wnoszenia.

Do pierwszego obszaru badawczego, który obejmuje problematykę prezentowaną w największej liczbie jego opublikowanych prac, należy monografia pt. *Las Puertas de la Corte (Drzwi Sądu Najwyższego)*, wydana w 2016 r., dotycząca biernej i czynnej legitymacji do podejmowania kontroli w sądach w wybranych pięciu państwach: Meksyku, Niemczech, Hiszpanii, Polsce i Włoszech. Problematykę tę przedstawiał też w artykułach oraz rozdziałach zamieszczonych w pracach zbiorowych, koncentrując rozważania na proceduralnych zagadnieniach kontroli sądowej i różnych aspektach wykorzystania skarg konstytucyjnych, przede wszystkim w meksykańskim porządku prawnym. Wśród publikacji z tego obszaru badawczego warto wspomnieć o przyjętej do druku pracy pt. *Większości kwalifikowane w amerykańskiej kontroli konstytucyjności: Od początków do współczesnej dyskusji*, która będzie stanowiła rozdział w wieloautorskiej monografii pod redakcją Mirosława Granata pt. *O aktualności Kelsena lub Kelsen w XXI wieku*. Interesujące artykuły na temat głosowania w organach sądowych oraz stosowania w nich większości kwalifikowanych zostały opublikowane w 2024 r. w renomowanych brytyjskich czasopismach: *Voting Protocols as Informal Judicial Institutions: The Politics of Enforceability and Strategic Breaching*, „International and Comparative Law Quarterly” vol. 73, no. 3; *Control and paralysis? A context-sensitive analysis of objections to supermajorities in constitutional adjudication*, „International Journal of Constitutional Law” vol. 22, no. 1; *Judicial review of supermajority rules governing courts’ own decision-making: A comparative analysis*, „Global Constitutionalism” vol. 13, no. 1. Są w nich prezentowane też problemy, które Autor poddał szerszej analizie w monografii habilitacyjnej.

W ramach drugiego obszaru badawczego Pan dr Mauro Arturo Rivera León opublikował kilka artykułów w języku hiszpańskim i jeden w języku angielskim (*The Countermajoritarian Difficulty: Blickel and the Mexican Case*, „Mexican Law Review” 2010, no. 1), które dotyczą sądowej kontroli konstytucyjności ustawodawstwa. Zawarł w nich rozważania na temat demokratycznej i antydemokratycznej kontroli sądowej oraz dylematu kontrwiększościowego przyjętego w demokracjach przedstawicielskich.

Problematykę lingwistyki prawniczej podjął Habilitant w dwóch współautorskich monografiach (drugim autorem był Constantino Martinez Fabián). W pierwszej z nich, wydanej w 2010 r. została zawarta analiza różnych pojęć w kontekście związków zachodzących między prawem a językoznawstwem oraz zastosowań teorii aktów mowy. W drugiej monografii, opublikowanej w 2015 r., autorzy przedstawili wpływ lingwistyki na redagowanie tekstów

prawnych, z uwzględnieniem różnych modeli redakcyjnych. Tematy z zakresu lingwistyki prawniczej Habilitant podejmował także w innych publikacjach naukowych.

W czwartym wskazanym przez Habilitanta obszarze badawczym sytuują się artykuły i rozdziały zamieszczone w pracach zbiorowych dotyczące przede wszystkim problemów związanych z częstymi zmianami dokonywanymi w konstytucjach w niektórych państwach, w szczególności w Meksyku. Rozważania te Habilitant poszerzył też o zagadnienie konstytucjonalizacji prawa do cyfrowej sprawiedliwości w kontekście częstych poprawek do konstytucji meksykańskiej, przedstawione we współautorskim rozdziale (napisanym z Rodrigo E. Galán Martínez) pt. *Towards a right to digital justice: the Constitutionalization of digital justice in Mexico*”, opublikowanym w monografii pod redakcją Dariusza Szostka i Mariusza Załuckiego, *Internet and New Technologies Law: Perspectives and Challenges*, Baden Baden, Nomos 2021.

Opublikowane przez Habilitanta prace dotyczą ważnych i aktualnych problemów, które mają istotne znaczenie dla praktyki stosowania prawa. Są one oparte na odpowiednich podstawach źródłowych, obejmujących liczne akty prawne i bogate orzecznictwo sądowe. Autor na podstawie ich analizy dokonuje też oceny przyjętych uregulowań i rozstrzygnięć oraz formułuje trafne wnioski i postulaty. Wykazuje się też dobrą znajomością piśmiennictwa naukowego.

2. Ocena pozostałych form aktywności zawodowej Pana dr. Mauro Arturo Rivera León

Na podkreślenie i pozytywną ocenę zasługuje duża aktywność Habilitanta w zakresie uczestnictwa w charakterze prelegenta w licznych konferencjach, kongresach i seminariach naukowych, organizowanych przez różne uczelnie i instytucje naukowe, m.in. przez European Consortium for Political Research (ECPR) i International Association of Public Law. Tematyka jego wystąpień dotyczyła wielu ważnych zagadnień z zakresu prawa konstytucyjnego oraz lingwistyki prawniczej. Wystąpienia były prezentowane w języku angielskim i hiszpańskim.

Wśród innych form aktywności naukowej należy też wskazać udział dr. Mauro Arturo Rivera León w realizacji projektów badawczych. W okresie od 1 października 2021 r. do 30 kwietnia 2024 r. realizował na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego wspomniany już projekt badawczy pt. *Qualified majorities in counter-majoritarian*

mechanisms: Towards a new theory of supermajorities in judicial review”, finansowany z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

W autoreferacie Habilitant podkreślił również, że w Konkursie OPUS 26 Narodowego Centrum Nauki uzyskał finansowanie projektu badawczego pt. *Konstytucyjny Zugzwang: W kierunku teorii zmiany momentum konstytucyjnego* (w wysokości ponad 1,8 mln PLN), który będzie realizował przez cztery lata na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, kierując pięcioosobowym zespołem badawczym.

Pan dr Mauro Arturo Rivera León prowadził działalność dydaktyczną na uczelniach meksykańskich, przede wszystkim na Uniwersytecie Iberoamerykańskim oraz w Centrum Studiów Prawniczych Carbonell, a także na Uniwersytecie Śląskim. Był również wykładowcą na studiach podyplomowych i wygłaszał gościnne wykłady w wielu ośrodkach naukowych.

Doświadczenie zawodowe, wykorzystywane także w działalności naukowej, uzyskał pracując w Meksyku w Sądzie Najwyższym i Federalnym Sądzie Wyborczym oraz w Kongresie Miasta Meksyk.

Pan dr Mauro Arturo Rivera León jest członkiem międzynarodowych stowarzyszeń naukowych: Instituto Iberoamericano de Derecho Constitucional, Instituto Iberoamericano de Derecho Procesal Constitucional, International Society of Public Law, European Consortium for Political Research, European Society of International Law.

3. Ocena aktywności naukowej Pana dr. Mauro Arturo Rivera León realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

W odniesieniu do wymogu określonego w punkcie 3 art. 219 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce należy stwierdzić, że Habilitant pracował w latach 2017-2022 na Uniwersytecie Iberoamerykańskim w Meksyku, a od 1 października 2021 r. pracuje na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (przez pierwsze dwa lata był na nim zatrudniony w związku z realizacją projektu badawczego finansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego). Odbył również liczne staże badawcze w różnych instytucjach naukowych, m. in. był trzykrotnie na stażu w Instytucie Maxa Plancka Publicznego Prawa Porównawczego i Prawa Międzynarodowego.

APR

Przedstawione w wykazie formy aktywności naukowej Pana dr. Mauro Arturo Rivera León spełniają kryterium określone w punkcie 3 art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nau

4. Ocena końcowa

Na podstawie oceny monografii pt. *Supermajorities in Constitutional Courts*, Routledge 2024 oraz pozostałego dorobku naukowego Habilitanta, a także uwzględniając inne formy jego aktywności naukowej oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej, stwierdzam, że Pan dr Mauro Arturo Rivera León spełnia wymogi stawiane kandydatom ubiegającym się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego, określone w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Przedstawiam na tej podstawie wniosek o dopuszczenie Pana dr. Mauro Arturo Rivera León do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Anna Przyborowska-Klimczak